

Het gat in het hek

Wat een lawaai! Wat een drukte op straat! En dat op zondagochtend. Johann begreep er niets van. Zoals elke zondag was hij op weg naar zijn vriend Heinz in het westen van de stad. Maar wat er nu aan de hand was! Al die mensen, waar gingen die allemaal naartoe? In de buurt van de Friedrichstrasse werd het zo druk, dat je er bijna niet meer door kon. Overal stonden de mensen druk te praten. 'Prikkelraad..., pantservoertuigen..., soldaten...' hoorde je zeggen. Wat zou er aan de hand zijn? Toch geen oorlog?

'Hé, Johann, ga je naar Heinz?' Het was de buurman die hem tegemoetkwam. 'Ga maar weer terug, je kunt er niet meer door. Overal staat prikkeldraad. Ze hebben in één nacht heel West-Berlijn afgesloten. Je komt er niet meer in.'

Ongelovig staarde Johann hem aan. 'Maar ik heb toch een pasje?'

'Daar heb je niks meer aan,' zei de buurman. 'Alles zit potdicht. Probeer het maar niet, want overal lopen soldaten en politieagenten. De trams rijden ook niet meer. Zelfs de metrotunnels hebben ze afgesloten. Op het grote meer varen patrouilleboten. We zitten opgesloten.' Opgesloten? dacht Johann. Kan ik dan niet meer naar Heinz? Hoe moet ik dan naar school? Dat moet ik zien! Hij begon te rennen. De straat uit, de hoek om, tot hij bij de grens van West-Berlijn kwam. Het zag er daar ineens heel anders uit dan gisteren. Wat een prikkeldraad! Soldaten... tanks... Zou het écht overal dichtzitten? Ook in dat steegje achter de Friedrichstrasse? Johann holde van de ene plek naar de andere. Tot hij opeens als een pijl uit een boog naar huis begon te rennen...

Zou het oorlog zijn? Ook al had Johann zelf nooit oorlog meegemaakt, hij wist er wel alles van. Zijn vader vertelde vaak over de Tweede Wereldoorlog. Hoe zijn kameraden waren omgekomen in de kou in Rusland. Hoe hij zelf nog op het nippertje ontsnapt was aan de Russen en met veel moeite en ellende de tocht terug naar Duitsland gemaakt had. Hoe de Russen Berlijn veroverd hadden en hoe de stad verdeeld werd tussen hen en de Amerikanen, Fransen en Britten. De familie van Johann had pech. Ze woonden net in het oosten, waar de Russen de baas werden. Pech kon je dat wel noemen. In het westen was alles veel mooier. De winkels lagen er vol leuke spullen. In het oosten verdiende je veel minder en je kon er bijna niks kopen. Maar Johann wist niet beter of het hoorde zo. Hij had nooit iets anders meegemaakt omdat hij pas na de oorlog geboren was. Veel last had je er verder niet van, van die grens. Met een pasje op zak kon iedereen er gewoon doorheen lopen. Zijn vader ging elke dag naar zijn werk in het westen. En Johann zelf zat er op school. 'Ik heb liever dat je met democratische ideeën opgroeit dan met communistische', zei zijn vader altijd. Wat dat nou precies uitmaakte, wist Johann ook niet. Hij wist wél dat zijn vader een hekel aan communisten had. 'Als die communisten nog meer te zeggen krijgen in Berlijn, gaan we naar Amerika,' zei zijn vader altijd. Makkelijk gezegd, maar dat kon natuurlijk helemaal niet. Stel je voor: Amerika! Fantastisch leek hem dat. Daar had iedereen een slee van een auto, een televisie, een ijskast.

Hijgend klom Johann de trap op. Hij gooide de kamerdeur open en begon meteen opgewonden te praten. 'Ze zijn de grens aan het sluiten! Straks kan niemand nog naar West-Berlijn.'

Zijn vader werd bleek. 'Wát zeg je, jongen? Niet meer naar het westen? Zie je wel... We hadden tóch naar Amerika moeten gaan!' Met gebalde vuisten liep hij door de kamer.

'De grens is nog niet overal dicht, pa.'

'Wat zeg je nu weer?'

'Ik heb het zelf gezien. Er glipten nog mensen door een gat naar de andere kant.'

'Waren er dan geen soldaten? Werd er niet geschoten?'

'Zonet hadden ze het gat nog niet ontdekt.'

Johanns vader stond stil. Hij keek zijn vrouw een tijdje doordringend aan. Tot die met trillende stem zei: 'Hier hebben we het al vaak over gehad. We pakken onze papieren en ons geld en we gaan.' Gaan? Weggaan? Alles achterlaten? Ons huis, onze spullen, onze kleren... 'En oma dan?' zei Johann. 'Die kunnen we toch niet zomaar alleen laten?' 'Oma ligt in het ziekenhuis', zei Johans moeder. 'We kunnen haar niet meenemen. Maar ik weet zeker dat ze wil dat wij aan onze toekomst denken. Aan de andere kant ligt de vrijheid. Hier hebben we alleen maar onderdrukking

en armoede. Misschien kunnen we oma nog bezoeken als we eenmaal in West-Berlijn wonen...'
'Trek je beste kleren aan', zei Johanns vader, 'we gaan'.

Op straat was het nog drukker geworden. Aan elke kant van het prikkeldraad stonden honderden mensen. Oost-Duitse soldaten liepen rond met wapens in de aanslag. 'Mooie revolutie!', riep een West-Duitse arbeider door het prikkeldraad heen. 'Moet je eens zien wat die communisten ervan maken. Dat noemen ze nou het paradijs: arbeiders achter prikkeldraad.' Sommigen stonden te schelden, maar de meesten hielden hun mond. Niemand wilde een kogel van een Oost-Duitse soldaat in zijn lijf. 'Kom,' zei Johann. 'Deze kant op... Hopelijk is het gat nog open en komen we geen soldaten tegen...' Haastig liepen ze door. Overal prikkeldraad, hekken, schuttingen en muren. 'Hier links, door het park.' Zijn hart bonsde toen ze de hoek omsloegen. Voor het hek stonden een hele hoop mensen. We zijn te laat, de politie heeft het gat ontdekt, dacht Johann. 'Gaan jullie ook?', vroeg iemand. 'Dan moet je snel zijn, voor de politie komt.' Het gat zat er nog steeds. Eén voor één stapten de mensen erdoor. Nog even keek Johann om. Zou hij oma ooit terugzien? Toen stapte hij ook door het gat. Ze waren in het westen.

Een paar weken later liep Johann nieuwsgierig langs de grens. De Oost-Duitse soldaten hadden een muur dwars door de stad gebouwd. Kijk, daar was een steiger waar je over de muur heen kon kijken. West-Berlijners gingen de trap op en af Johann klom naar boven. Zo hoog is die muur nou ook weer niet, dacht hij. Bovenop kon hij naar het oosten kijken. Daar lag de flat van zijn oma. Hij zwaaide. Dat deed iedereen die boven stond. Beneden, aan de kant van Oost-Berlijn, zwaaiden een paar mensen terug. Zijn oma stond er niet bij. Natuurlijk niet. Hoe kon ze weten dat hij daar stond? Hij zwaaide nog een keer en liep naar beneden. Zou hij oma ooit nog terugzien?